

נייע יידישע

פערסטער צייטונג

דעזעס בלאט ערשיינט דריימאל וואכענטליך...

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדעס מאגן פארענערליך...

Nr. 34. ערסטער יארגאנג. פערסטער טאג. Budapest, den 16. Juli 1884.

געגען דיא געשווארענע-געריכטע.

ווייר האבען עס וויעדערהאלט הערפארעהא- בען, דאס דיא געשווארענע-געריכטע אין פרעם- פראצעסען פיר דיא אונגארן בערייטט פילע אונ- הייל געשיפטע האבען, וויר ווידען האבען די עס אס הייפטיגע אונד אס ביטערסטען עמפאנדען מיסטען, ווערהאואן, נענדטוויך אונד זאגסטע אנט- העטעטישע מיל-דרעטע אונד מיטגע-קלעקסער, וועלכע מיט איהרען שומע-שריפטען דאס ווע- טרום צו בעזודעלן אונד דאס דומע פאלק געגען דיא יודישען לאנדעס-בורגער צו פערעהטען זוכ- טען - זא זינד אללע דורך דיא וויבערען געשוואר- ע-געריכטע פרייגעשראכען ווארדען, דער נאנצע פראצעס ענדיגטע אימער מיט איהרער עהרע, איה- ליכען נאכטהייל פיר דיא אין איהרער עהרע, איה- רעס פארמאגען אדער אין איהרער פערזאן אנט- גריפענען, דער פאבעל דאכטע זיך נעמליך: "ווען דיא פערפאסטער דיעזער העטצ-שריפטען פאן דען געשווארענע-געריכטען פרייגעשראכען ווארדען, זא מיסטען זא וואהל דאך דע בלאטען" - דאס וואר נאך אימער דאס ערנעבנים דער פרעם- פראצעסען נאמענטליך ווען יודען דורך העטצ-שריפטען בעלידיגט אונד פערפאלגט ווארדען.

זא האבען דיעזע אללענפאללס זעהר פילע געווע- דינט, עס זינד אייזעלנע, עס זינד נאנצע פאמיליען אין איהרער עהרע פערלעטצט ווארדען - אונד קאנגטען קיינען שומץ פינדען, דא דיא געשוואר- ע-געריכטע דיא פערפאסטער פרייגעשראכען, יאהר אויס, יאהר אין ווירד בייא אונס אין דער פריעסע געגען איינע נאנצע קאנפעססיאן מיט דער אונער- הארטעסטען שאמלאזיקייט עהעטעט - אונד דיא געשווארענע-געריכטע שפרעכען דיא שאמלאזען העטצער פרייא: אונד אין וועלכער לאכעריכען ווי- זע אלל די ערנעשענדיג! מאן פראנט צום בישיפעל דיא געשווארענען: איזט הערר נענדטוויך פערפאס- סער דיעזער שריפט? - דיא אנטווארט לויטעט: "יא!" - מאן פראנט זא ווייטער: ענטהאלט דיעזע שריפט שטראפאוורדיגע העטצערייען? - דיא אנט- ווארט לויטעט וויעדער: "יא!" - מאן פראנט ענד- ליך: איזט אלזא נענדטוויך שולדיג? - אונד דיא אנטווארט לויטעט צום ערשטוינען אללער: "ניין!" - דאס איזט דאך אין עכטער אונד רעכטער וואה- זינן! איבערדיקע שטעהט זעלבסט אין דעם פרי- הייטליכען ענגלאנד יעדעס דורך דיא פריעסע אנט- געגריפענען דאס רעכט צו זיינען פריעס-פראצעס פאר דאס ארדענטליכע געריכט צו ברענגען, ווען ער צודען געשווארענען קיין פערטויען האט! היער אין אונגארן אבער ווירד אין זאלך אנטגריפענער אויסשליעסליך פאר דאס געשווארענע-געריכט גע- וויעזען, ווא ער אים אנהייבן ווייס, דאס דען זיינען פראצעס פארליערען אונד איך דען מינדעסטען שומץ ניכט פינדען ווירד!"

זא קאנן עס אללערדינגס ניכט בלייבען! (שליעט הערר פילשין זיינע אויסאינאדרעזע- צונגען) פאללישע פרעם-פראצעסעס קא- נען וואהל אויך ווייטער דען געשווארענע-געריכטען איבערלאסען בלייבען: אלליין ווא עס זיך אים דיא עהרע איינעס איינצעלנען, איינער נאנצען פאמיליע- אדער אבער נאר אום דיא פערעהטעטע געגען איינע נאנצע קאנפעססיאן האנדעלט, דא דארף מאן איינע זאלך היילע זאכע ניממער דער לוינע אונד דער ווילקור פאן געשווארענע-געריכטען געגעבען, דא מיט און ארדענטליכע געריכט אים זינגע דעם געזעטצעס זיין אורטהייל שפרעכען, יעדער שטאאט האט פאר אללעס דיא פליכט, דיא עהרע דעם איינצעלנען אונד דער פאמיליע פאר יעדעס פריעכען אנגריפען צו שיטצען; דער שטאאט האט אבער נאך אין פראדאקטע מאכט דיא פליכט, פערפייג- גען צו טרעפפען, דאס איינע ניכט איינע נאנצע קא- פעססיאן אין איהרער עהרע, אין איהרעס פערמא- גען אונד אין איהרעס לעבען דורך פערברעכערישע העטצערייען בערהאקט ווירדען!"

זא ווי הערר פילשין, דיעזער געפיערמע גע- לעהרטע אונד שאטאסטמאן איזט גענומען וויעדער אויך מיטגלידע דעם פארלאמענטס, וויר זינד איבער- צייגט, דאס ער וויינען איינפלוס אים נייען רייכטסטע עבען אים זינגע דיעזער אויסאינאדרעזעצונגען צור געלטונג ברענגען ווירד! - דיא זאפארטיגע קא- פריעסירונג דער העטצעריפטען אונד צו ווייזונג דער פריעס-פראצעסעס אין דאס ארדענטליכע געריכט - עס זינד דיעס צווייא פונקטע, דיא אים מיסטען גע- איינגעט, דיא קראפט דעם אנט-סעמיטיסום פיר אללע צייטען צו ברעכען! זא ווערדען איהרע הע- צערייען ניכט פערברייטען קאנגען, דא זא דער קא- פריעסירונג אנהיימפאללען! זא ווערדען פערניגען קיי- נע ווייטערע העטצערייען פערזוכען, ווען זא שאן דאס ערסטע מאל פאם געריכטע איינע מיכטיגע

צייטונג זינגע צוערקאנט אונד דיעזעלבע אויך ערהאלטען האבען ווירדען!

דער 14 יולי, דאס פעסט דער פראנצוישער רעפובליק.

טראטין דער ערמאהונג דער ארצטע, האט דיא פראנצוישע רעגירונג דעננאך דאס נאציא- נאל-פעסט דער רעפובליק אס 14 דיעזעס פייערן לאסען, דיא רעגירונג טהאט דיעס יעדאך ניכט אויס אונפערשטאנד אונד מוסהויללען; זא וואוסע יא דיא גראסע פראנצויזארישליכייט, וועלכע זא אויף זיך לאדעט, ווען דורך זאלכע פאלקס-אנאמט- לונגען דיא באלעדא אויך נאך פארזי איינגעשלעפט ווערדען זאללטע, אלליין דיא רעגירונג בעפאנד זיך עבען בעציגליך דיעזער אנגעלעגענהייט אין אי- גער אריגען פערלעגענהייט, דער 14 יולי ווארדע געמליך פאם "געזעטצע" צום נאציאנאל-פעסטע איינגעזעטצט, וואללטע זא אלזא דיא אבהאלטונג דיעזעס פעסטעס אייגענמאכטיג פעהינדערן, זא וויר- דע זא זיך הייערויך איינע גראסע, געזעטצע-פער- לעטצונג" צו שולדען קאממען לאסען, דאס ווירדע זאדאן דער אפפאציאל אלס וואפע געדענט הא- בען, אים דיא רעגירונג, וועלכע דאס געזעטצע-פער- לעטצט האט, צו שטרעקען.

דאס פעסט ווארדע פייערליך אבערהאלטען מיט מיליטער, אונד שטודענטען-אויפציען, בלאם איינגע פרויען פילען אים גראסען געדראנגע אונד אין פאלגע דער האבנאדיגע טיטצע אין אהנמאכט, אין גראסער אונפאלל איזט ניכט פארגעקאממען, (זיעהע נאכטראג!)

פייערליך אין פאלקס-פעסט אהנע קליינען שפעקטאקעל איזט אין פארזי עבענוזא וועניג דעק- באר, וויא אין אינזערעם לעבען בודא-פעסט, אן איינעס דער גראסערע האטעלס דער שטארט פא- ריז פלאטערטען דא פאהנען אללער לאדער פריערליך געבענאיינאדער, פלאטעליך ערשיען איינע מענגע ווילדער שטודענטען אונד נאסענ- זינגען, וועלכע אונטער דיעזען אויך דא, די"טשע- פאהנען ריבליקטען, אונטער דעם געשריאי: "ניע- דער מיט פרייען; יעדער מיט ביטמארק!" פאר- דערמען דיעזע, דאס דיא די"טשע פאהנען זאגליך העראיבענאממען ווערדען! דער אנדאבער דעם האטעלס, דער איינען שטורם בעפרייטעטע, ליעס זאגליך אללע טהאקע אבשפעררען, דאס מאכטע דאס געזינדעל נאך וויטהענדער - אונד אים זא ווארען אללע פענסטער דעם האטעלס מיט שטיי- גען איינגעווארפען, דער איינגעשיכטערטע האטעל- בעזיטצער לעפערטען ני דא, די"טשע פאהנען אויס, וועלכע דיא נאסענ-זינגען אין טויענד שטיקע צער- ריסען אונד דיא פעטצען אונטער זיך פערטהייל- טען, - דיא פאליצייא שרימט אלסבאלד אויך, אונד דאס געזינדעל צערשטרייט זיך.

האטענטליך ווירד דיעזער בובענ-שמרייך דאס הערצליכע איינפערעהמען צווישען די"טשלאנד אונד פראנקרייך ניכט טריבען! ביזמארק ווירד זיך דעממען: "עס איזט פיר דאך לעבער, ווען דיא אונ- געצאגענען בובען פאר א זאצא זען זינד, אלס ווען זעלבע די"טשע ווערען!"

איינען פראקטישען נומצען האטעט דאס פעסט בלאם פיר דיא פראוורטהיילען אונד איינגע- שפערטען אנארכיסטען, וועלכע דער פריעזענט אונד דער רעפובליק, הערר פערר, זאממט אונד זאנדערט בעננאדיגע האט!

שריטמן זרדען. שטארב דאס פאמיליעהויפמ זא מוסטען זיך דא נאכקאממען עכענפאלס אום איינע נייע ערלייבונג בעווערען, אויך ווייטער אין ווען גלייבען צו דריפען.

ווארדע ארגענד איין יודע אין נאני אסטער- רייכ-אונגארן איינעם דיעבשטאהלס בעשולדיג. דא מוסטען דיא נענצע נעמיידע, דער ער אנגע- הארטע, פיר דען שאדען אויפקאממען. קארל V. זעמטע פסט, דאס אין איינע לאנדע וואו און יודען דער אויפגעהאלט געשטאמעט וואר, נור איינע, בעשטימטע אנצאהל יידישער פאמיליען צו וואהנען בערעכטנט זיי. עס ווארדע דאהער אין דער רענעל נור דעם ערסטעבערענען זאהנע געשטאמעט. צו היראטען אונד איינע אייגענע פא- מיליע צו גרינדען.

דערעלבע קארל V. פערפליגטע אים יאהרע 1788 איינע מהיליוויזיע פערטרייבונג דער יודען אים שלעזיען. עס ווארדען נור דיא רייכע יודען איינגע- שטארט בעלאסטען, ווייל דיעזע האהע שטייערן ענטריכטען קאנטען, וועהרענד דיא ארמערען יודען, אלס, נומעלאווע געשעפע, הניוסטאנאט ווארדען דיא רעגירונג וואסטע נישט, דאס זיא היינורדך דיא יודען זעלבסט נאטהיגטע, זיך אנטער אללען אומ- שטארדען פערמאגען אונד רייכהום צו ערווערבען, אום נישט אלס, פאגעל-פרייא" בעהאנדעלט צו ווער- דען. (פארזעטצונג פאלגט.)

נאכטראג

I. נענען דען אנטשעמיסטיגס.

אום וועספרייטער עוואנגעלישען דיסטריקטאל- קאנווענט (בעצירקס-פערזאמלונג) ווארדע דיעזער מאנע פאלגענדער אנטראג געשטעלט: דיא דער אנטשעמיסטיגס נענען דיא לערע דעם כריסטענ- טהום פערשטאמט, זא מאנע יעדער גייסטליכע, דער זיך פיר איינע אנטשעמיטען ערקלערט, אדער אלס אנטשעמיטשער אבערדענעטער געוועהלט ווירד, זיינע שטעלע אלס גייסטליכער ענט- טען און ווערדען. — דיעזער אנטראג וואר- דע געהאלב אבערלעהנט, ווייל אום וועספרי- מער בעצירקע קיין עוואנגעלישער גייסטליכער מיט אנטשעמיטשער געזונונג פארהאנדען איז, דא- נענען שפראך זיך דיא פערזאמלונג דאהן אים, דאס זיא דען אנטשעמיסטיגס, דער מיט דען גורנד- זאמען דער ברודערליכייט אונד גלייכהייט וויא אויך מיט דען גורנדזאמען דער כריסטליכען רעלי- גיאן אין ווידערשפוך שטעהט אונד נור דיא ער- וועקונג פאן שטאממעס- אונד קאנפעסאנס-האס צום ציעלע האט - ער געמישדען פער אר- טהייט אונד פער דאמט! — (זאלבע ערקלערעטען זאללען אים נאנצען לאנדע אויך זיי- טענס דער קאטהאליקען אבעגעבען ווערדען.)

II. זעלבסטמארד איינעם זעלאזיגערס.

דער עוואנגעלישע הילפס-זעלאזיגער אין נידערהאזא איז זייט לעמטען פרייטאג פערשוואר- דען אונד האט זיך בייא מאקאי אין דיא טהיים גע-

שמירצט! דיא אוראכע זיינעס זעלבסטמארדעס איז אונבעקאנט. (אב דער מאן וואהל נישט בייס מיט-עסלארער שווינדל-פראגעסע בענעפאללס דיא האנד אים שפיעלע האטמע.)

III. דיא פערשוואנדענען 27,000 נולדען.

וויר האבען בערייט געמערדעט, דאס 15,000 נולדען דעם אום דער קלוינעכונדער באהנ-קאסא פערשוואנדענען געלדעס אין איינעם נארטען אין איינער בלעכ-ביכסע אויפגעפונדען ווארדען. נון ווירד פאן דארט פערלעראפירט, דאס איינע שריט- טע ווייטער וועדער 10,500 אויפגעפונדען ווארדען. עס פעהלען אלוא נור נאך 1500 נולדען. דער דיעב איזט בערייט פעהאפטעט אין דער פערואן דעם צווייטען שטאציאנס-שעפס לודוויג שילינג, דער דיא ווערטרהימ-קאסא מיטטעלס נאכשליסעל געאפענטע האטען דער אונשולדיג פעהאפטעטע קאסער האססאנאוויטש איזט בערייט אויף פרייען פאם געזעצט.

IV. קרינס-מניסטעראל-פערשיינונג.

מיט ריקויט אויף דיא אין זיד-פראנקרייך העררשענדע באלערא ווערדען דיא עסטערייכ-אונגארישען אורלייכער אונד רעווערוויסען, דיא זיך אין פראנקרייך אויפהאלטען, צו דען דיעסעהרענען וואפענ-אויבונגען נישט היימבערופען.

V. קיינע דעסאנפעקציאן דער רייזענען.

אויף ראטהשלאג דעם דרי קאך ווערדען דיא רייזענען אויף דען באהנהאפען אין פראנק- רייך נישט מעהר גערעכערט, דא דיעזע סארעניעל זיך אלס אונגיטען ערוועזען האט. דיא "מיקרא- בען" זאללען זיך צעמליך אין דען "איינגעווינדען" דער פראנקרייך געפונדען וועטהאלב דאס אייסערע רייבען קיינע ווירקונג האבען קאנן!

VI. שטאנד דער קאלערא אין זיד-פראנקרייך.

פארזי איזט נאך אימער באלערא-פרייא. הייטע ווירד דען אויך דאס נאפע, פעסט דער רע- פובליק געפיערט. אין מארווילל ווירד דער אים- ברוך איינער רעוואלוציאן זייטענס דער האפענ-אום- בייטער געפירכטעט, דא זיא קיינען פערדיענסט האבען. דאס פארלאמענט האט בערייט דריט- האלב מיליאנען צור לינדערונג דער נאטה איינ- שטימט בעווליליגט.

געשעפטסבעריכט

ווייזען. דיא ערשטע איזט אים נאנצען לאנדע אין פאללעס נאנען אונד מהיליוויזיע בערייט בענערט. זעלבע איזט אים אללגעמייען אלס איינע רעכט נישט צו בעמארקען, אונד אין פאלגע דעסטען ווירד דיא פרייע נייע- דינגס נענען דיא פארוואכס מיט 10 ביז 15 קר צוריס נע- נאנען. פערקויפט ווארדען צירקא 55,000 מעטערצענטער. אויך אין וואנגאן נייע וויצען פעסטער באקענס ווארדע בערייט צו מארקעט געבראכט אונד פיר אויסלענדער רעכ- נונג ראש פערקויפט.

קארן קיפלוסט זעהר שוואך; דאס עווינע ווארדע אויך נור צו נערוקטען פרייען אין בעסטערע

אונד נוסער ווארע צום פרייע פאן 8.25 נולדען אן מאנ געבראכט. — פאן נייעס קארן פער סעפטעמבער- אקטאבער לעפעברא זינד 500 מעטערצענטער צו 7.50 נולד, פערקויפט ווארדען.

נ ע ר ס ע. פאן אלטער פוסטער-גרעסטע ווארדע איינעס אום 50 ביז 60 קר בילליגער אלס אין דער פאן- וואכע, אה צו 7.40 ביז 7.60 פערקויפט. פאן נייע ווארע ווארדען 1000 מעטערצענטער 7.10 ביז 7.30 נולדען, אונד אונד פער נעכטע וואכע לעפעברא צו 7.10 נול- דען, ענדליך פער סעפטעמבער-אקטאבער לעפעברא זא- נאר צו 6.70 נולדען פערקויפט.

ה א ס ע. נאך אימער איזט דער בענעהר איין לעכהאפטער אונד דיא פרייע שטיינע. פערקויפט וואר- דען צירקא 1000 מעטערצענטער פאן 8. — ביז 8.40 נולד- קו קו ר ו ז. נוסע קיפלוסט אונד שטיינענע פרייע פערקויפט ווארדען אויך אין דיעזער וואכע צירקא 20,000 מעטערצענטער פאן 6.65 ביז 6.70 נולדען.

פ ר י א ה ר ס ו י י צ ע. נוסע קיפלוסט אונד שטיינענע פרייע פערקויפט ווארדען אויך אין דיעזער וואכע צירקא 20,000 מעטערצענטער פאן 6.65 ביז 6.70 נולדען.

פ ר י א ה ר ס ו י י צ ע. נוסע קיפלוסט אונד שטיינענע פרייע פערקויפט ווארדען אויך אין דיעזער וואכע צירקא 20,000 מעטערצענטער פאן 6.65 ביז 6.70 נולדען.

פ ר י א ה ר ס ו י י צ ע. נוסע קיפלוסט אונד שטיינענע פרייע פערקויפט ווארדען אויך אין דיעזער וואכע צירקא 20,000 מעטערצענטער פאן 6.65 ביז 6.70 נולדען.

פ ר י א ה ר ס ו י י צ ע. נוסע קיפלוסט אונד שטיינענע פרייע פערקויפט ווארדען אויך אין דיעזער וואכע צירקא 20,000 מעטערצענטער פאן 6.65 ביז 6.70 נולדען.

פ ר י א ה ר ס ו י י צ ע. נוסע קיפלוסט אונד שטיינענע פרייע פערקויפט ווארדען אויך אין דיעזער וואכע צירקא 20,000 מעטערצענטער פאן 6.65 ביז 6.70 נולדען.

פ ר י א ה ר ס ו י י צ ע. נוסע קיפלוסט אונד שטיינענע פרייע פערקויפט ווארדען אויך אין דיעזער וואכע צירקא 20,000 מעטערצענטער פאן 6.65 ביז 6.70 נולדען.

ראטטא-ציעהונג פאן 12 יולי 1884.

56	86	28	63	52
59	5	48	10	25
74	71	5	3	70

פיר דיא רעקאזיאן פראטאקול: מ'עהרענשהיל.

קור-זטאבעללע פאן 12 יולי.

קרי	קרי	לאזע	קרי	קרי
125	50	1854-ער 1/4 פאסטאליאן צו 250 נולד	100	100
184	60	500	5	76
145	50	100	5	74
168	100	1864-ער	9	66
167	50	100	11	92
115	100	אונגארישע-פרייע-לאזע	9	95
115	50	100	59	50
114	60	100	121	50
125	75	100		
59	42	ליע		
23	25	פרייע-לאזע		
176	43	100-נולד		
116	50	100	121	75
19	20	אונגארישע-פרייע-לאזע	91	—
19	10	10	88	—
18	20	10	102	75
41	50	40	95	75
38	75	40	142	50
18	75	10	101	50
56	10	10	101	50
21	50	20	101	50
48	50	40	101	50
23	50	20	100	—
128	100	100	98	50
68	50	50	30	50
30	20	20	102	—
38	20	20	102	—
13	—	—	101	—
7	—	—	101	—

פריי-זטאבעללע.

קרי	קרי	קרי	קרי	קרי
8	825	70	72	75
7	64	66	64	66
7	760	770	62	64
8	845	39	41	78
6	660	665	75	79
6	655	660	73	80
7	775	825	—	81
9	945	—	—	75
9	986	—	—	76
6	660	—	—	77
6	670	—	—	78
6	670	—	—	79
13	37	—	—	80
8	825	70	72	75
7	64	66	64	66
7	760	770	62	64
8	845	39	41	78
6	660	665	75	79
6	655	660	73	80
7	775	825	—	81
9	945	—	—	75
9	986	—	—	76
6	660	—	—	77
6	670	—	—	78
6	670	—	—	79
13	37	—	—	80
8	825	70	72	75
7	64	66	64	66
7	760	770	62	64
8	845	39	41	78
6	660	665	75	79
6	655	660	73	80
7	775	825	—	81
9	945	—	—	75
9	986	—	—	76
6	660	—	—	77
6	670	—	—	78
6	670	—	—	79
13	37	—	—	80

לאהונג פיר איהרע אנהענגליכקייט אן פראנקרייך
זייט 14 יאהרען דיא בירגערליכע גלייכבערעכטיגונג
מיט דען דאָרט געבארענען אָרער אייגענוואַנדערטען
פראַנצאָזען גענייעסען, זינד דער פראַנצאָזענ-פּאָליציי-
ליכען אראבישען אונד קאבלישען בעפאלקערונג
אין דאָרן אים אויגע. אינלענגסט פאנד דיא וואהל
דער שטאדטבעמטען אין אלגער אומטע. זעמט-
ליכע יודישע וועהלער שטיממען ביא זיענדע גע-
לענעהייט פיר דיא רעגירונגס-פּריוויליגען קאנ-
דידאטען. היעריבער ווארען אבער דיא אפּאָפּאָזיציאָ-
געללען זא ערבייטערט, דאס דיא זונמעהר אן דען
וידען זיך בלוטיג צו ראכען זוכטען. דיא וידען אין
אלגער האבען אלאז, און דייע און דיא אונגארן
דער פאלל, אויס דעס גורונגע צו לידען ווייל זיא
ביא דען וואהלען פיר דען רעגירונגס-קאנדידאטען
אינשטאנדען. אין שפּריכוארט לייעט: „אללע
וועלט איזט איין לאנד, וויא עס אין אונגארן
פארגעהט, זא געשטאלטען זיך דיא דער העלעניסטע
אויך אין אלגער! (אבער זייע ארט אונד ווינד דער
גלייכשטעלונג דער וידען אין אלגער ציטירען וויר
היער פאלגענדע שטעללען אויס מ' ע ה ר ע נ-
ט ה י ל ס. יודישעס פאמיליענבוך, זייטע 205, וועלכע
לייעט: „אם 4 סעפטעמבער דעם יאהרעס 1870,
נאך דעס שטורצע נאפאלעאָנס III, וואורדע דער
רוימליכסט בעקאנטע יודישע שטאדטאמטמאן
אדאלף קרעמיעה צום צווייטען מאלע אין דיא רע-
גירונג געוועהלט אלס יוסטיצ-מיניסטער. איינע
טאנע שפּאטער, אם 12 סעפטעמבער, נאך פאָר
דער אינשטעלונג פאן פארזי הורף דיא פרייען
וואורדע קרעמיעה זייטעס דער פראנצאזע-
שען רעגירונג נאך דער שטאדט ארס גע-
שיקט, אויס פאן דאָרט אויס דיא פּריוויליגען דער
פאם פּינדע ניכט בעזעצטען פּריוויגען צו לייטען,
אבער אויך היער, אינמיטטען דער פּיעלען רעגיר-
ונגסגעשאפטע, פּעראנס דער עדעלזינגע קער-
מעה זייער גלייבענסגעאסען ניכט, אויס פּער-
אינע מיט דען אויס גיינגענען געפּאָרראגענע-
דען בעאמטען דער איבריגען מיניסטעריען, ערלייעם
ער נעמליך שאָן אם 21 סעפטעמבער איינע פּער-
פּונוג, פראשט דערען אלגער אין דרייא דע-
פארטעמענטס (רעגירונגס-בעצירקע) געהיילט
וואורדע אונד דיא אין אלגער געבארענען וידען צו
גלייכבערעכטיגען פראנצאזישען בירגערן ערקלערט
וואורדען. מיט איינעס איינציגען פּעדרעשטויבע וואור-
דען אין דיעזער וויינע 35,000 רעכטלאזע וידען אל-
גערס אויך אינמאל פאללבערעכטיגען פראנ-
צאזישען בירגערן ערהאבען! — אבער לידער קאנ-
דידא פאליטישע אונד בירגערליכע גלייכבערעכטיגונג
נאך אימער ניכט דען יודענאם ערשיקטען, אים
גענענטהיילע, דער ניד ווירד היערויך אין געוויסען

ניכט יודישען קרייזען נאך געשטייערט. דאס זעהען
וויר לידער אונגארן אין עסטעריי-
רייך, אין דייטשלאנד — אונד נעמענהר
אויך אין אלגער!
* (איינע באראגנין — פּער-
בראננט) דיא פרויא באראגנין עליזא-
בעטה פּערעני אן קאל-האזא (זעמט-
ליכע קאמטע האטטע אן 11 מען דיענעס דאס
מאלהער, דאס דיא פּעטראלעאום-לאמפע, וועלכע
זיא אויף דען ערד-באָדען געשטעללט האטטע, אויס
איינען גענענשטאנד צו זוכען — פאן איינעס הע-
רבאפאללענדען פּענסטער-פלינגל געטראפּען וואור-
דע דיא לאמפע צערבראך נאטורליך אין שטיקע וואָ-
הן דיא דאס ברענגענדע פּעטראלעאום דיא קליידער
דער פרויא באראגנין בעשפּרייטצט אונד פּארמליך אין
בראנד שטעקטע, פאָם פּעריצוויפּלונגס-רוף דער
אונגליקליכען באראגנין אויפּערקראם געמאכט,
איינשט צאהלריכע מענשען אויס דער נאכבאר-
שאפט הערבייא, אויס דיא פלאמען צו לאפּען אונד
דיא אונגליקליכע באראגנין צו רעטטען. דאָן אללעס
פּערגעבענס, דיא פלאמען גריפּען אימער מעהר
אויס זיך. דיא הייט דער אונגליקליכען פרויא לאזטע
זיך גלייך איינע פּעטצען פאן איהרעם קאַרפּער.
טראָטן דער ראשען אונד מעהרווייניגע, ארצטלי-
כען הילפע פּערישעד דיא בעדוערנסווערטהע בא-
ראגנין און געכסטען טאנע אונטער אונזעליכען,
שויער-ערענענדען קוואלען.
* (שי' פּס - בראנד אים פּיא-
מער דיא פּע און) אויס פּאומע ווירד בעריכטעט;
דער דייטשע דאמפּער „קאטאו" וועלכער אים
פּעטראלעאום-האפען צור אינלאדונג פאן „בענצין“
אנקער ווארף, איזט אין בראנד געראטהען. דיא
מאנשאפטען אונד דאמפּער-באָאָטע דער עסטער-
רייכיש-אונגאַרישען פלאַטטע ווארען דיא ערסטען
אם פלאטטע, אונד עס פלאנג גליקליכערוויינע, דאס
שיפּף לאָזענען אונד אונד דעם האפען צו ענט-
פּער זען. — דיעס וואורדע זא ראש אויסגעפּיהרט,
דאסס דאס אין דער נעכסטען געהע דעס ברענגענ-
דען דאמפּערס בעשנליכע, מיט פּעטראלעאום
פאלל בעלאדענע שיפּף גאנץ אונבערוהרע בלייב.
דאס פּיער אויך דעם דאמפּער „קאטאו" קאם
אויס ביוהער אינפּעקטאנטער אויזאכע צום אויס-
ברוך; דערזעלכע האטטע בערייט 2500 פּאָסער
מיט „בענצין“ אויפּגעקאמטען. גליקליכערוויינע איזט
קיין פּערלוסט און מענשענלעכען צו בעקלאנען, דא
פּער בעפאנד, דיא נאנצע לאדונג „בענצין“ אויס
פּערבראנט, דיא פראסעלענדען פלאמען האבען
דאס קאָהלענלאגער ערגריפּען, דיא ריקוערטיגע
שיפּפּוואנד עטריצטע מיט גראָסעס געטאָוע אויף

אונד איזט באלד דארויף אין ריב דער פלאטמען
געוואָרדען.
* (דער הויפט-שטעדישע
אָבער-פּיאָר (זיקוס) פּעראַפּענמליכט פּאָם 14,
דיענעס אב סאַגליך איינען אויסווייז איבער
דען גענועהייטס-צושטאנד אין דער הויפטשטאדט.
עס ווערדען אין דיענעס אויסווייז גענויא דיא „אר-
מען“ דער ערקראנקונג אונגעגעבען, וויר קאָננען
צור בערוהיגונג אללע קאָשטאטורען, דאס טראָטן
דער אונגעוואָהנליכען הייסער טאנע אין דיעזער
אונד אין דער לעצטען וואָכע ביוהער קיין איינציגער
באָלערא-פּאלל, יא ניכט איינמאל אין זאָגענאנ-
טער דיעזער-פּאלל פּאַרענאמען איזט. — אבער
עבען קליינער גענטענע גענועהייטס-צושטאנד
זאללטע אונס דעסטאָ מעהר אנאפּיען, אללע פּאָן
דען בעהאַרדען אונגעאָרדעטען מאסרענעלן געוויס-
סענהאפט צו בעקאָממען, נאמענטליך זאָלל מאָן
בעציגליך דעם וואַסערס זעהר זאָרג-
פּלעטיג זיין, דאס וואַסער מוס פּאָר דעם טרינקען
פּילטרירט ווערדען, ווער יעדאָך דאס ניכט דורכ-
פּיהרען קאנן, דער מאַנע דאס וואַסער פּאָר דעם
טרינקען קאָכען לאָסען, נור אים זיענע-
דען וואַסער געהען אללע אָריגאנשען קאַרפּער
מיט בעשטימטהייט צו גורנדע, וועלכע דעם מענש-
ליכען לעבען זאָ פּערהענגענסיפּאל ווערדען
קאָננען. —
* (דר' פּאָס טאַר גענען דר' קאָך.)
דיא הערדען פּראַפּעסאָרען שטרייען בעטרעפּעס
דער מאסרענעלן גענען דיא באָלערא מיט איינא-
דער הערוס, אין פּאַריזער נומער האבען וויר דיא
מאסרענעלן שטענעהיילט, וועלכע דר' קאָך דעם
בירגערמייסטער פּאָן טולאָן צור גענויען בע-
אכטונג עמפּפּאָהלען האט, וויר האבען ועלכט דיא
בעמערקונג געמאכט, דאס דר' קאָך וועניג גייעס
זאנעט, נון איבערטע זיך דער בעריהמטע פּאריזער
פּראַפּעסאָר דר' פּאָס טאַר איבער דיא זיי-
טענס דעם דר' קאָך עמפּפּאָהלענען באטרענעלן
וויא פּאָלנט: „דיא פּאָן דר' קאָך אין טולאָן אונ-
עמפּפּאָהלענען מאסרענעלן זינד שאָן אין פּריהעזער
צייט צור אנווענדונג געלאנגט; נור איזט נור, דאס
דר' קאָך דאס „בענענישע דער שטראמען“ פּיר
שאָר לייך האַלט, אונד פּעריזערמייסטער, דאס „פּיב-
טיגיקייט“ דיא פּעריזערמייסטער אנטשעקענערקראַנק-
הייט פּאַרדערע! — דיענע אנוכט קאנן אויך ניכט שדי-
לען דענן זאבאלד זיך אים שטייבע דער שטרא-
מען, אים ציממער, אין שמוציגער אונד טראָקענער
וואַשע דערמיט „פּעטראָקאָנעס“ טראָקענע פּלעני-
דען, דאס אויך לעבענסגעפּיהריקייט פּערבלאָנען
האבען, דאנן ניטצט עס איהנען ניכט, וועגן זיא בע-
נאָסען ווערדען. זיא קאָננען דארויך ניכט וויעדער

דיא בידען שטודענען קאָננען נאטורליך ניכט אהנען,
וועלכען איינרוק איהר געשפּיער אויף דען בעשעדיגען
מאָן געמאכט, דער מיט איינען און איינעס אונד העמעל-
בען טישע גענועסען וואר, ווי מעלדונג, אונד העבעקא
נאכטינאל און בערלין אויפּטרעט, ריעף אים הערען דעם
ברוך באם איינע פּורטנאכער רעוואָלוציאָן הערפּאַר.
„אונד יעצט ערסט בעפאנד זיך דער ארטע באם אין
נאר איינער פּעלענעהייט וויא זאָלל ער דעם אלטען „הון“
דאס בענען געהאָרעט מיטשטיילען? מוסטע ער ניכט מיט
דעכט בעפריכטען, דאס דיענע מיטשטיילונג דער אָהנען
שוואכען לעבענסקראַפט דעם געבראָכענען מאַננעס פּער-
דערבליך ווערדען קאָננעט? יא ער וואר פּאָס ענטשלאָס-
טען, דאס נאנצע דעם ר' יצחק פּרייזענער צו פּערישוויינע,
וואָז דענן אויך! רבקה אויס יא איינע פּיערעסערין דער
קונסט געוואָרדען, דיא פיר איהרען אלטען יודישען פּאטער
געוויס ניכט מעהר פּעל אינערהעסע האט! — ענדליך ריעף
ער זיך זעלבסט צו „ניין, אויך דאָך פּיערע ענטדעקונג ניכט
פּערישוויינע! אין פּאטער בלייבט דאָך אין פּאטער, אונד
וועגן ער זיא אויך נור איינמאל נאך פּאָר ווינעס טאָדע צו
זעהען בעקאממען, דאס האבען אויך דאָך אין גוטעס ווערן
געשאָן!
„ניין בענאב זיך ברוך באם נאך הוינע, וואָ ער דען
אלטען „הון“ נאך אים טישע זושענער פּאנד, דיעזער בענאב
זיך הייטע ניכט זא פּריה וויא געוואָהנליך צור רוהע, דא זיין
הערן איהם זאנעט, דאס ער הייטע נאך איינע וויכטיגע
נאכטיגע ערהאלטען ווערדע, אָב דיענע וויכטיגע נאכטיגע
אויך איינע פּרייזען זיין ווערדע? דאס וואַנטע דער אלטע
מאָן ועלכט ניכט צו האָפּען, קומטער אונד זאָרען אים

רובט פּעריזערשען ר' יצחק פּרייזענער האבע זיך ענטשלאָס-
טען, אין דער פּיערע איינע אלטע טאנעס צו בענועקן, וועל-
כע דיעזער טאנע איהר 120 לעבענס-יאהר פּיערעס.
„אם מערקווידיגסטען הייבניא איזט, דאס דער אלטע
„הון“ זיך זא אויפּטרעט „הילטע“ דאס ער ניכט וואַנטע,
איינען וואַנען צו בעשטייען, דא ער דאס „שיטטעלן“ אונד
בייטעלן“ ניכט אויסהאלטען ווירדע, דיא ביוידען מאַננע-
ענטשלאָסען זיך דאהער, דיא ווייטע ווינע „צו פּיס“ צוריק-
צולענען. זיא ווארען נאך זינע פּאריזער-נאָטעס-דיענעסען,
וואָרזיף זיא פּאָר מינף דען וועג מאכטען, אים, וויא זיא דען
לייענען איינערדעסען, דער אלטען טאנעס אן איהרעס 120
געבורטס-טאנע צו גראטולירען!
„אלס זיא בערייט אויסגעהאלב דער שטאדט ווא-
רען, דא קאמען ביוידע אין דעם „גושען אָרט“ פּאַראכער,
דער מיט וויינע פּערווישענען גראבעס-שטיינען הארט אן
דער שטראסע זיך בעפאנד.“
„געדולדע זיך אין קליין וועניג, ברוך! (זאנעט ניין
דער אלטע „הון“) אויך מוס דא איינע מינוטען מיט מינעס
שטייערען, אנטפּיערעליכען ווייבע שפּיעקען, אויך ריזע יא
צו מינעס אונד צו איהרעם קינדע; אויך ווייל יא נור נאך
איינמאל פּאָר מינעס טאָדע דאס איינע גענעלכען זעהען,
וועלכעס זיא מיר אלס וועניגעס פּסאנד געניטערלאס.
סען האט! —
„נאך איינער פּיערעלשטונדע קעהרטע ר' יצחק
פּרייזענער אויס דעם פּיערעהאָפּע צוריק, זינע אוינען ווארען
וואָהל עשוואס ראָפּה פּאָם וויינען, אלליין זיין געמישה צייט,
טע נון מעהר הייטערישע אלס פּריהעזער...“
(פּאַרשעסצונג פּאָלנט.)

